

lig paa en Tid, da det var lykkedes, tildels gennem det inkvisitoriske Systems Virksomhed — det maa vi ikke glemme — at tilvejebringe en nogenlunde betryggende Retsikkerhed i Staterne, ere Indvendingerne mod Systemet, hentede fra den anden Side, traadte mere frem, skjønt vi maa heller ikke glemme, at ogsaa nu er det støvvis saa, at man paa en Gang føler sig truet og derfor netop fra Befolkningens Side kræver en meget bestemt og stærk Indgriben, fordrer, at der skal staffles Noget ud af Forhørerne, at der skal staffles Resultater frem, at Forbrydelser skulle opdages o. s. v. Men i det Hele og Store er der jo ganske vist i den nyere Tid, efterhaanden som man nu er voget op i Ly af en Retsikkerhed, som fra første Færd tildels er tilvejebragt ved det gamle System, kommet en Tendants frem til mere og mere at vende Blikket imod de Mangler ved det inkvisitoriske System, som jeg har nævnt, og som ofte ere omtalte. Det er jo ogsaa det, der har forebæbet, tænker jeg mig i det Mindste, vor Grundlovs Forfattere og har forebæbet Alle dem, der have arbeidet i denne Sags Tjeneste gennem nye Lovforslag. Jeg tror nu, at naar man vil komme bort helt og holdent og sikkert fra disse Mlemper ved det inkvisitoriske System, kan det ikke ske uden ved en Forandring af selve Systemet; man maa saa gaa over til Anklageprocessen i Stedet for Inkvisitionsprocessen. Derved vil man naae, at Dommeren kommer til at staa som den Upartiske mellem Parterne og ikke kommer til at indtage den Stilling, som man ofte — forøvrigt ofte med Urette — har betegnet som en mod den Tiltalte fra første Færd fjendtlig Stilling. For det Andet maa man have indført Mundtlighedsprincippet og navnlig den Form deraf, som man kalder Umiddelbarhedsprincippet, det vil sige den Grundfættning, at den, der skal dømme i Sagen, hører umiddelbart paa den Tiltaltes, Vidnernes og Andres Forklaringer. Kun naar man kommer dertil, affjærer man radikalt al den Tale om at den Tiltaltes Ord vel forvanskedes ved Protokolltilførslen og ikke komme til at foreligge for dem, der skulle dømme endelig i Sagen, paa samme Maade, som de ere faldne; dette er Veien til at udrydde den Tale. Og saa komme vi endelig til det Tredie ved det nye System, som ikke er i samme Grad heldigt. Det er den fri Bevissteori, som skalde føre til, at egen Tilstaaelse ikke kommer til at spille en saa afgjørende Rolle i kriminelle Sager, som den nu spiller. Jeg vil hertil bemærke, at her have vi et af de Punkter, hvorpaa det Princip, det System, som jeg vil betegne som det ny i Mod-

fætning til det gamle, har en Svagthed; thi det tror jeg ikke, at man kan komme fra, at saa længe Verden staa, vil egen Tilstaaelse altid være det mest betryggende Bevis for Dommeren. Den, der skal dømme Noget fra Liv og Gods, vil altid i sin Samvittighed føle sig anderledes betrygget, naar han har den Vedkommendes egen Tilstaaelse, end naar han skal dømme til Trods for Mangel af egen Tilstaaelse, paa Beviser, mere eller mindre indirekte Beviser, og da ogsaa efter direkte Beviser, efter saakaldte Indicier. Det maa da heller ikke glemmes, at paa flere Steder, hvor man er gaaet over til det nyere System — og jeg kan i den Henseende pege paa vort Naboland Thykland, som jeg troer er i Besiddelse af en høit opløst og dygtig Dommerstand og en høit dannet Advokatstand — har man i den senere Tid haft meget foruroligende Tilfælde, i hvilke det bagefter er opdaget, at Jøll ere dømte uskyldig; det er Noget, som netop i de senere Aar har sat den offentlige Mening i ikke ringe Bevægelse i Thykland, og det tror jeg, at jeg tør påstaa, at saadanne Tilfælde ere meget sjældnere, hvor egen Tilstaaelse som hos os væsentligst afgiver Hovedbeviset. Jeg gjør disse Bemærkninger bl. A. for at udtale for de Herrer, at skjøndt jeg jo, som bekendt, har sluttet mig til den Anskuelse, at en Overgang til et andet System vil være rigtig, vil jeg dog forvare mig imod, at man skalde tro, at noget af disse Systemer er feilsnit. Alt Menneffeligt er usuldbkommet, hvorledes man end vender og dreier det, og det er en stor Feil fra Lovgivningsmagtens Side, naar den mener, at det er muligt at staffe Noget til Veie, som ikke har sine Skyggesider. Derfor siger jeg ikke, at det ene System er absolut slet, og det Andet absolut godt; jeg siger kun, at baade det ene og det andet System har sine gode og sine svage Sider, og det bliver en Skjønssag, hvilket man vil vælge, det bliver en Skjønssag, ved hvilket man tror, at de gode Sider ere de Overveiende. Jeg tror altsaa, at en grundig, en fuldstændig Afhjælpning af de Mangler, for hvis Fjernelse den ærede Forslagsstiller har gjort sig til Talsmand i Retsligheden ikke er Andet end en Afhjælpning af de samme Mangler, som man altid og allevegne har fremhævet som det inkvisitoriske Systems Skyggesider, og en saadan Afhjælpning kan, som sagt, ikke naas uden ved at gaa over til et andet System. Derfor mener jeg ganske vist ikke, at der ikke skalde kunne gøres Et og Andet i Retning af at forbedre den nuværende Tingenes Tilstand her, og hvis man tænker sig, at der skal gaa en lang Række